

7. Pro osoblyvosti pryypynennia diialnosti bankiv v umovakh voiennoho stanu. (2022, February 24). [On the peculiarities of the termination of bank operations under martial law]. *Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy №19. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy*. Retrieved from: <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Pro tymchasovyi poriadok zdiisnennia bankivskykh operatsii v umovakh voiennoho stanu. (2022, March 6). [On the temporary procedure for conducting banking transactions under martial law]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №249. Uriadovyi portal*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.06.2025

УДК 349.6

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-400-409

**Петлюк Юрій Степанович,**

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права та публічного адміністрування,

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

[petliuk2016@gmail.com](mailto:petliuk2016@gmail.com)

ORCID ID: 0000-0003-4601-3862

**Марченко Світлана Іванівна,**

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри земельного та аграрного права,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

[svitlana.marchenko@knu.ua](mailto:svitlana.marchenko@knu.ua)

ORCID ID: 0000-0001-9169-3233

## РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРАВОВІЙ ОХОРОНІ ДОВКІЛЛЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

У статті досліджено роль громадськості у правовій охороні довкілля сільських територій України в контексті реалізації екологічних прав, зокрема права на екологічну інформацію та участі у процесі прийняття екологічно значущих рішень. Проаналізовано міжнародно-правові засади участі громадськості (Декларація Ріо-де-Жанейро, Організація конвенція) та їх імплементацію у вітчизняне законодавство. Встановлено, що українські нормативно-правові акти формують базову правову основу екологічної демократії, однак механізми залучення громадськості залишаються фрагментарними. Виявлено недоліки у чинному законодавстві, пов'язані з відсутністю сучасного правового регулювання діяльності громадських інспекторів з охорони довкілля, недостатньою цифровізацією доступу до екологічної інформації та обмеженою участю громадськості на місцевому рівні. Особливу увагу приділено ролі громадських об'єднань у сфері управління відходами – побутовими, сільськогосподарськими та воєнними. Описано практику діяльності таких організацій, як «Let's do it, Ukraine» та Zero Waste Alliance Ukraine, які сприяють формуванню екологічної свідомості населення, розвитку культури роздільного збирання відходів і контролю за несанкціонованими звалищами. Підкреслено, що децентралізаційні процеси та воєнні виклики актуалізують необхідність перегляду правового статусу громадськості як суб'єкта екологічного контролю. Аргументовано доцільність внесення змін до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про управління відходами» у частині забезпечення процедурної участі громадян у прийнятті рішень, створення правових механізмів функціонування інституту демократії. Зроблено висновок, що підвищення рівня громадської участі є ключовою умовою ефективної правової охорони довкілля сільських територій в умовах воєнного та післявоєнного відновлення України.

**Ключові слова:** сталий розвиток сільських територій, екологічні права, право на екологічну інформацію, доступ до екологічної інформації, управління відходами, побутові та сільськогосподарські відходи, відходи війни.

### Petliuk Y., Marchenko S. THE ROLE OF THE PUBLIC IN THE LEGAL PROTECTION OF THE ENVIRONMENT IN RURAL AREAS OF UKRAINE

The article explores the role of the public in the legal protection of the environment in rural areas of Ukraine, focusing on the implementation of environmental rights, particularly the right to environmental information and public participation in environmental decision-making. It analyzes the international legal foundations of public involvement (Rio Declaration on Environment and Development, Aarhus Convention) and their incorporation into Ukrainian legislation. The study reveals that although national legal acts form the basis of environmental democracy, the mechanisms for public engagement remain fragmented. The article identifies deficiencies in the current legislation, such as the lack of modern legal regulation of environmental inspectors' activities, insufficient digitalization of environmental information access, and limited participation at the local level. Special attention is given to the role of public associations in waste management — household, agricultural, and war-related waste. The practices of organizations such as “Let's do it, Ukraine” and Zero Waste Alliance Ukraine are highlighted.

as examples of promoting environmental awareness, encouraging waste separation, and combating illegal dumpsites. The paper emphasizes that decentralization and wartime challenges necessitate revising the legal status of the public as a subject of environmental control. The author proposes amendments to the Laws of Ukraine “On Environmental Protection” and “On Waste Management” to enhance procedural participation of citizens, establish “environmental sheriffs,” and introduce digital environmental democracy tools. It concludes that strengthening public participation is a crucial precondition for effective environmental protection of rural areas during Ukraine’s wartime and post-war recovery.

**Keywords:** sustainable development of rural areas, environmental rights, right to environmental information, access to environmental information, waste management, household and agricultural waste, war waste.

**Постановка проблеми.** В умовах трансформації екологічної політики України особливого значення набуває активна участь громадськості у процесі правової охорони довкілля, зокрема сільських територій, які є найбільш вразливими до екологічних змін. Сільські громади є безпосередніми користувачами земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів, тому їх залучення до процесів екологічного врядування виступає ключовим чинником забезпечення сталого розвитку сільських територій. Участь громадськості у вирішенні екологічних питань не лише розширює можливості демократичного контролю за діяльністю органів влади, а й підвищує ефективність прийняття управлінських рішень, сприяє формуванню екологічної культури, екологічної свідомості та відповідальності на місцевому рівні.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** В юридичній літературі окремим правовим аспектам ролі громадськості у процесі правової охорони довкілля сільських територій присвячено праці таких науковців, як В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, Ю. В. Гафурова, А. П. Гетьман, В. М. Єрмоленко, Н. В. Ільків, Т. В. Курман, М. В. Краснова, Н. Р. Малишева, Т. С. Новак, Е. В. Позняк, Є. П. Суєтнов, Т. О. Третяк, Я. О. Чекавська, М. К. Черкашина, Х. Чопко, І. Є. Чумаченко та ін.

**Мета статті** – дослідити роль громадськості у правовій охороні довкілля сільських територій.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Громадське екологічне управління є невід’ємним елементом системи екологічного врядування, спрямованого на забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності рішень у сфері охорони навколишнього середовища. Його формування ґрунтується на міжнародних і національних правових актах, серед яких визначальне значення має принцип 10 Декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку 1992 року, що закріпив право кожної людини на доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті рішень і доступ до правосуддя у сфері довкілля. Цей принцип конкретизується у «Керівних принципах щодо забезпечення доступу до екологічної інформації та участі громадськості у процесі прийняття рішень в галузі охорони навколишнього середовища» (1995 р.) та знайшов свій розвиток у положеннях Оргуської конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 р., яка стала основоположним міжнародним документом у сфері забезпечення екологічних прав людини.

На національному рівні участь громадськості у сфері охорони довкілля забезпечується низкою нормативно-правових актів, що формують правову основу екологічної демократії. В ст. 38 Конституції України гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, у тому числі в екологічній сфері, а в ст.ст. 9, 16 та 21 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. конкретизується це право через механізми громадського контролю, участі у прийнятті рішень і доступу до екологічної інформації. Важливу роль відіграють також підзаконні акти, зокрема постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996, «Про затвердження Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на довкілля» від 29 червня 2011 р. № 771, накази Мінприроди «Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» від 18 грудня 2003 р. № 168 та «Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля» від 27 лютого 2002 р. № 88 тощо.

Оргуська конвенція трактує поняття «громадськість» широко – це не лише організовані об’єднання, а й окремі громадяни та юридичні особи, що діють згідно із законодавством. Проте досвід реалізації природоохоронних ініціатив свідчить, що найбільшу ефективність мають саме організовані форми громадської активності – неурядові організації, екологічні асоціації та рухи, які здатні здійснювати незалежну експертизу, брати участь у судовому захисті екологічних прав і вести просвітницьку діяльність [1, с. 141-142].

Закон України «Про громадські об’єднання» від 22 березня 2012 р. № 4572-VI визначає громадське об’єднання як добровільне об’єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. За організаційно-правовою формою може створюватись як громадська організація (засновниками та членами (учасниками) є фізичні особи) та громадська спілка (засновниками є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) – юридичні особи приватного права та фізичні особи). Такі об’єднання діють на принципах добровільності, рівності перед законом, самоврядності, вільного вибору території діяльності, прозорості, відкритості та публічності, що відповідає міжнародним стандартам участі громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень.

Як зазначає І. О. Чумаченко [2, с. 547-550], форми участі громадськості у сфері охорони довкілля є багатоманітними й визначаються характером екологічної проблеми, наявними правовими та

організаційними ресурсами. Громадяни можуть брати участь у діяльності експертних і робочих груп, комісій, долучатися до розроблення екологічних програм, стратегій і проєктів нормативно-правових актів, а також до оцінки екологічних ризиків. Однією з найбільш дієвих форм є громадське обговорення рішень органів влади, які можуть вплинути на стан навколишнього середовища. В юридичній літературі наголошується на тому, що досвід застосування процедур участі у процесі прийняття рішень, які дозволяють і встановлюють умови для здійснення екологічно-шкідливої діяльності, свідчить, що їх потенціал залишається недостатньо використаним [3, с. 155].

Ефективним механізмом участі є подання звернень і пропозицій до органів виконавчої влади відповідно до Закону України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. та наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 6 липня 2005 р. № 244 «Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень громадян, їх особистого прийому в Міністерстві екології та природних ресурсів України». Особи, до яких спрямовані такі звернення, повинні їх розглянути та надати обґрунтовану відповідь у місячний термін (в окремих випадках цей термін може бути продовжено до 45 днів). При цьому, як слушно зазначає Т. О. Третяк, ст. 20 Закону України «Про звернення громадян» фіксує обов'язок не лише розглянути звернення, а й вирішити його, тобто задовольнити його, якщо воно є виправданим [3, с. 159].

Законодавством України також передбачено участь у процедурі проведення екологічного аудиту (оцінки діяльності), яка може реалізовуватися за допомогою інформування населення про початок, хід і результати екологічного аудиту, а також безпосередньої участі представників громадськості в процедурі екологічного аудиту тощо.

Реалізація права на екологічну інформацію виступає важливою складовою діяльності громадськості у сфері охорони довкілля. Відповідно до статті 50 Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування шкоди, заподіяної порушенням цього права, а також право на вільний доступ до інформації про стан навколишнього середовища. Цей принцип знайшов своє закріплення у статтях 13–16 Закону України «Про інформацію» та у Законі України «Про доступ до публічної інформації», що гарантують відкритість екологічних даних, окрім випадків, коли їх обмеження необхідне для захисту національної безпеки чи приватного життя. Як зазначає Н. В. Ільків, гарантією конституційного права громадян на доступ до екологічної інформації виступає цифровізація екологічної інформованості, та як наслідок – діджиталізація участі громадян в процесі прийняття рішень в галузі екології, що полягає у представленні пропозицій та зауважень, ініціатив, тобто цифрова екологічна демократія [4, с. 331].

Одним із показових напрямів реалізації права на екологічну інформацію є сфера управління відходами, у тому числі побутовими, сільськогосподарськими та воєнними. Закон України «Про управління відходами» (2022 р.) передбачає створення Національної електронної системи управління відходами – відкритої бази даних, що забезпечує доступ громадян до інформації про утворення, облік, перевезення, переробку та утилізацію відходів. Такий інструмент сприяє не лише прозорості екологічної політики, а й формуванню громадського контролю за дотриманням екологічних стандартів. Залучення місцевих жителів до моніторингу несанкціонованих звалищ, звітності про викиди та участі у процесах планування системи поводження з відходами підвищує рівень екологічної свідомості та відповідальності у громадах. Як приклад можна навести досвід діяльності Громадської організації «Всеукраїнський молодіжний рух» ЛЕЦ ДУ ІТ ЮКРЕЙН» (NGO Let's do it, Ukraine), яка реалізовує 12 щорічних національних проєктів та понад 60 локальних проєктів, діє в 24 областях України, об'єднує понад 1 млн. учасників. Організація є частиною міжнародного руху Let's Do It! World, який об'єднав вже 180 країн та понад 20 млн. учасників для того, щоб піклуватися про екологію та чистоту нашої планети. З метою екологічного інформування населення розроблено універсальний мобільний додаток для еко відповідальних громадян Let's do it, Ukraine, в ньому відображені найближчі пункти приймання вторинної сировини, локації для прибирань та останні еко новини [5].

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про громадські об'єднання» громадськість взаємодіє з органами державної влади та органами місцевого самоврядування в процесі формування і реалізації державної екологічної політики, вирішення питань місцевого значення, зокрема, шляхом проведення консультацій з громадськими об'єднаннями стосовно важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проєктів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при органах публічного адміністрування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань. У сфері розвитку сільських територій громадськість набуває особливої ваги, адже саме вони часто виступають ініціаторами природоохоронних проєктів, спрямованих на збереження земельних, водних і лісових ресурсів, боротьбу з нелегальними звалищами, підвищення рівня екологічної свідомості населення. Яскравим прикладом є діяльність громадської спілки Zero Waste Alliance Ukraine, яка працює над вирішенням проблеми відходів в Україні, головною метою спілки є зміна фокусу з дискурсу «як переробити відходи» на дискурс «як запобігти утворенню відходів». Це означає першочергово шукати шляхи повторного використання і популяризації компостування, а вже потім – переробляти усі ресурсозіні матеріали [6]. Проєкт CALL-Action зосереджений на проблемах управління відходами в Закарпатській області в Україні. Де до 2020 року на 200 звалищах накопичилося близько 3 мільйонів тонн відходів. Цей регіон зіткнувся з екологічними проблемами через обмежений централізований збір сміття та

відсутність переробки. Проєкт охопив понад 61 800 мешканців і за два роки зібрав і переробив близько 1 200 тонн відходів шляхом мобілізації громадськості [7].

Громадський контроль, який реалізується через діяльність громадських інспекторів з охорони довкілля, має особливе значення в системі екологічного управління [8, с. 235-241]. Повноваження громадських інспекторів з охорони довкілля визначені Положенням, затвердженим наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 27 лютого 2002 року. Такий контроль сприяє виявленню порушень природоохоронного законодавства, підвищенню рівня екологічної відповідальності суб'єктів господарювання та формуванню довіри громадян до системи екологічного управління. Водночас, як слушно зазначається в юридичній літературі, підзаконні акти, що регламентують діяльність громадських інспекторів з охорони довкілля, вважаються застарілими та не узгоджені з сучасними процедурами екологічного контролю. Це призводить до того, що громадський контроль, хоча і формально передбачений, фактично є слабо реалізованим [9; 10]. Крім того, 31 травня 2017 р. Кабінет Міністрів України затвердив розпорядження № 616-р «Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища», яким, в рамках децентралізації цих процесів, мова йде про передачу окремих функцій природоохоронного контролю місцевим громадам (засмічення землі, контроль об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, полювання, браконьєрство, поводження з відходами), а також організації діяльності інституту громадських інспекторів з охорони довкілля – «Екологічних шерифів» на базі місцевих громад [1, с. 145-147]. Проте такі ініціативи в переважній більшості залишаються нереалізованими.

У сучасних умовах децентралізації та воєнних викликів роль громадськості у правовій охороні довкілля сільських територій набуває ще більшого значення. Зруйнована інфраструктура, забруднення земель вибухонебезпечними матеріалами, накопичення відходів руйнувань потребують нових форм екологічного партнерства між органами влади, громадами та неурядовими структурами. На сучасному етапі законодавство не містить достатньо чітких норм, які б враховували особливості участі громадськості в екологічних процесах в умовах воєнного стану – наприклад, щодо інформування про відходи війни, руйнування, бойового забруднення. Це створює прогалини у правовому статусі громадськості як суб'єкта контролю й участі. Адже громадські організації здатні забезпечити оперативне поширення екологічної інформації, проводити незалежний моніторинг стану довкілля, сприяти впровадженню програм з відновлення екосистем і популяризації принципів циркулярної економіки.

**Висновки.** Таким чином, громадськість є невід'ємним суб'єктом системи правової охорони довкілля сільських територій. Її діяльність забезпечує баланс між державним управлінням і громадським контролем, формує довіру до екологічної політики та сприяє реалізації екологічних прав людини. Водночас, з метою вдосконалення законодавства про участь громадськості у правовій охороні довкілля необхідним є визначення конкретних правил щодо процедури, строків, формату участі громадськості у правовій охороні довкілля, врахування громадської думки при прийнятті екологічно значущих рішень, удосконалення законодавства щодо діяльності громадських інспекторів з охорони довкілля, діджиталізації участі громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень. Підвищення рівня громадської участі, зокрема через удосконалення механізмів доступу до екологічної інформації, є ключовою передумовою ефективної охорони довкілля в Україні в умовах воєнного та післявоєнного відновлення.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ткаченко О. М. Правова охорона довкілля у населених пунктах. Дис. ... канд. юрид. наук: 081 «Право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2020. 235 с.
2. Чумаченко І. Є. Правові засади екологічного управління за участю громадськості. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 547-550.
3. Третяк Т. О. Процедури участі громадськості у прийнятті рішень щодо видів діяльності, що мають або можуть мати негативний вплив на довкілля як засоби встановлення правил добросусідства. *Часопис Київського університету права*. 2019. №2. С. 155-162.
4. Ільків Н. В. Стан та перспективи правового регулювання діджиталізації участі громадськості в охороні довкілля. *Аналітичне-порівняльне правознавство*. 2024. №1. С. 328-333. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/299965/292408>
5. Про організацію Let's do it, Ukraine. <https://letsdoitukraine.org/about/overview/>
6. Zero Waste Alliance Ukraine. URL: <https://zerowaste.org.ua/about/>
7. Більше 1200 тонн відходів зібрано та перероблено завдяки програмі CALL-ACTION. URL: <https://callaction.com.ua/blog/1200-tonns-collected-and-processed>
8. Чопко Х. Громадський екологічний контроль: правові аспекти його здійснення та особливості. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2023. Випуск 77. С. 235-241.
9. Кравець П., Павліщук О., Станкевич О. Законодавчо-правові засади доступу до інформації та участі громадськості в управлінні лісовим господарством. Київ. 2015. 33 с.
10. Савченко Т. М. Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання в галузі мисливського господарства та полювання. *Правова позиція*. № 3 (24). 2019. С. 71-78.

## REFERENCES:

1. Tkachenko, O. M. (2020). Pravova okhорona dovkillia u naselenykh punktakh. [Legal protection of the environment in settlements]. *Dys. ... kand. yuryd. nauk: 081 «Pravo»*. Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. 235.
2. Chumachenko, I. Ie. (2018, May 18). Pravovi zasady ekolohichnoho upravlinnia za uchastiu hromadskosti. [Legal principles of environmental management with public participation]. *Pravovi ta instytutsiini mekhanizmy zabezpechennia rozvytku Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehratsii: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. 547-550. [in Ukrainian].
3. Tretiak, T. O. (2019). Protsedury uchasti hromadskosti u pryiniatti rishen shchodo vydiv diialnosti, shcho maiut abo mozhut maty nehatyvnyi vplyv na dovkillia yak zasoby vstanovlennia pravyl dobrosusidstva. [Procedures for public participation in decision-making regarding activities that have or may have a negative impact on the environment as a means of establishing good neighborly rules]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava. №2*. 155-162. [in Ukrainian].
4. Ilkiv, N. V. (2024). Stan ta perspektyvy pravovoho rehuliuвання didzhitalizatsii uchasti hromadskosti v okhорoni dovkillia. [Status and prospects of legal regulation of digitalization of public participation in environmental protection]. *Analitychne-porivnialne pravoznavstvo. №1*. 328-333. Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/299965/292408> [in Ukrainian].
5. Pro orhanizatsiiu Lets do it, Ukraine. (2025). [On the organization Lets do it, Ukraine]. Retrieved from: <https://letsdoitukraine.org/about/overview/> [in Ukrainian].
6. Zero Waste Alliance Ukraine. (2025). Retrieved from: <https://zerowaste.org.ua/about/> [in Ukrainian].
7. Bilshe 1200 tonn vidkhodiv zibrano ta pererobleno zavdiaky prohrami CALL-ACTION. (2023). [More than 1,200 tons of waste were collected and recycled thanks to the CALL-ACTION program]. Retrieved from: <https://callaction.com.ua/blog/1200-tonns-collected-and-processed> [in Ukrainian].
8. Chopko, Kh. (2023). Hromadskyi ekolohichnyi kontrol: pravovi aspekty yoho zdiisnennia ta osoblyvosti. [Public environmental control: legal aspects of its implementation and features]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia yurydychna. Vypusk 77*. 235-241. [in Ukrainian].
9. Kravets, P., Pavlishchuk, O., Stankevych, O. (2015). Zakonodavcho-pravovi zasady dostupu do informatsii ta uchasti hromadskosti v upravlinni lisovym hospodarstvom. [Legislative and legal framework for access to information and public participation in forest management]. 33. [in Ukrainian].
10. Savchenko, T. M. (2019). Systema subiektiv administratyvno-pravovoho rehuliuвання v haluzi myslivskoho hospodarstva ta poliuvannia. [System of subjects of administrative and legal regulation in the field of hunting and game management]. *Pravova pozytsiia. № 3 (24)*. 71-78. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.06.2025

УДК 349.23:331.108.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-404-409

**Соловійов Олексій Володимирович,**

кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри трудового права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

[o.v.solovyov@nlu.edu.ua](mailto:o.v.solovyov@nlu.edu.ua)

ORCID ID: 0000-0002-8589-3041

## **ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З КЕРІВНИКОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ З ОДНОРАЗОВИМ ГРУБИМ ПОРУШЕННЯМ ТРУДОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ**

У статті здійснено всебічний аналіз правового регулювання розірвання трудового договору з керівником підприємства, установи чи організації у зв'язку з одноразовим грубим порушенням трудових обов'язків. Розглянуто особливості правового статусу керівника як особи, наділеної організаційно-розпорядчими та представницькими повноваженнями, а також специфіку його трудової функції, що зумовлює підвищену відповідальність за результати управлінської діяльності та дотримання трудової дисципліни.

Здійснено огляд позицій науковців і судової практики щодо критеріїв віднесення порушення до категорії «грубого» та встановлення його одноразового характеру. Увагу зосереджено на розбіжностях у тлумаченні зазначеної підстави звільнення, що спричиняє неоднаковість правозастосування.

Особливу увагу приділено питанню доказування факту грубого порушення, процедурним аспектам звільнення та дотриманню гарантій трудових прав керівників. Підкреслено, що відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «одноразове грубе порушення трудових обов'язків» створює ризики зловживання з боку роботодавців, порушення принципів справедливості, пропорційності та правової визначеності, що негативно впливає на стабільність